THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario.
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING Co. Ltd.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents

Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont. January 22nd 1913

געהט די וועסט אויך אויף צוריק?

צוויי יאהר איז דאס ביינקעל פונ'ם זוניפעגער סיטי־מעיאר גע־ווען פארנומען מיט א לייבאר־מאן. זיין נאסען איז פארמער. ער א׳ נעווען איינער פון די לייטענדע גייסטער פונ'ם גענעראל־סטרייק אין יאהר 1919. ער איז נישט קיין עקסטרעמער מענש — א ראדיקאל איז ער אבער. זיין דערוועהלונג מיט צוויי יאהר צוריק איז באטראכט געווארען פאר א גרויסען נצחון. מ'האט דערמיט דערלאנגט א פאשט אין פנים די איינגעפונדעוועטע שטאדטישע פאליטיקער און מ'האט געוויזען וואס מ'קאן אויפטאן, ווען מ'איז פארא״ינינט.

צוויי יאהר זענען אריבערגעלאפען. צי דער לייבאר־מעיאר האט יא עפעס אויפגעטאן, אדער נישט — נישט דא איז דאס ארט צו רעדען מכח אזא ענין. ווייסן האבען אבער די מאסען געוואוסט, אז אויפ׳ ביינקעל פונ'ם געווען מאטראפ, גרעי, זיצט פארמער. דער העלד פונ'ם געגעראל־סטרייק. ס׳איז געווען א מאן נקמה־געפיהל, וואס קאן נישט איבערגעגעבען ווערען מיט ווערטער. סיידען מ׳איז אליין געווען דערביי, בעת די מאסען האבען זיך געפרעהט און יובעלירט מיט פאר־מער׳ס דערוועהלונג פאר׳ן מעיאר־אמט פון דער מערב־קאנאדער מעטראפאליע.

איצט האט זיך דאס רעדעל א דרעה געטאן אויף צוריק. דער ראדיקאלער מעיאר איז פונ'ם ביינקעל אראפגעווארפען געווארען, און אויף זיין ארט איז ארויפגעזעצט געווארען א מיליטערישער מענש — א גא־הענטער קרוב פון דער רייכער גווארדיע. דערוועהלט איז ער געווארען אויפ׳ן גרונט פונ'ם באקאנטען פזמון „מ׳איז צייט פאר אן עגדערגונג". חייסען האט עס געהייסען, אז דער אלטער מעיאר איז „אלריידי". נאר וואס דען? מ׳דארף אן אנדער מאן, כדי צו ענדערען די סיטואציע. אין אויפ׳ן סמך פון אזא קלאגעדיגער לאזונג האט מען א מיליטערישן מע־שען אויפ׳ן מעיאר־שטול פון דער מערב־קאנאדער מעטראפאליע אוועק־געזעצט.

וואס זייזט עס? געהט אפשר די זייטע וועסט אויף צוריק? ווערען אפשר די ראדיקאלע בזהאליעס אין יענער געגענט אויסגעלאשען? מ׳קאן אזא מיינונג אפשר אנווענדען אויף די אנדערע טיילען פון דער קא־נאדישער מדינה — אויף דער זייטער וועסט קאן מען אזא הנחה נישט אנווענדען. ניכער פון אלץ איז עס א פועל־יוצא פון דער אנגענומענער מיינונג, אז ס׳לוינט זיך נישט צו שיסען פון קאנאנען. בעת מ׳קאן זיך באגעהן מיט פראסטע ביקסען. נאך אלעמען קאן א מעיאר פון א שטאדט די רעוואלוציע נישט ברענגען. ער קאן אפילו נישט ארויפצווינגען זיין רצון אויף די אנדערע מיטגלידער פון דער שטאדטישער פארוואלטונג.

אינ'ם פאל פון מעיאר פארמער, איז ער געווען א קענג אהן א מלוכה. אין א געוויסען פרט איז זיין הערשאפט געווען געגליכען צו דער הערשאפט פון דער לייבאר־פארטיי אין ענגלאנד. ס׳איז געווען א קע־ניגרייך אויף היהנערישע פיסלאך. די „שטאדט־טאטעס" האבען רעגירט, און דער מעיאר האט געמוזט ביהגען דעם קאפ אין זיך אונטערוואדפען אונטער דער מיינונג פון דער מערהייט. אזא הערשאפט איז בכלל א זויך — א טרויעריגער זויך. איידער אזא „רעגירונג" איז שוין פיעל גליי־כער, אז דאס מעיאר־ביינקעל זאל אינגאנצען פארנומען ווערען פון אן אנדער מאן, וועלכער וועט כאטש רעגירען אהן דעם חסד פון דער מערהייט.

דער אויסגאנג פון די מוניציפאלע וואהלען אין דער מערב־קאנא־דער מעטראפאליע — זוניפעג — איז נישט קיין איבעררשאשונג. אזוי האט עס געדארפט זיין, און אזוי האט עס געמוזט זיין. די מערב־קאנא־דער מאסען ווייזט איים ווילען זיך פשוט נישט אפגעבען מיט קליין־פא־ליטיק. און וואס איז נאך אזוי מינדווערטיג, ווי די פאליטיק פון א סיטי־מעיאר?!

חלומות פון געוועזענע הערשער

פון בערלין קומט א קוריאזע נייעס. דער געוועזענער דייטשער קרונפרינץ האט זיך צוגעגעבען בשתיקה מיט די אנדערע געוועזענע הערשער פון דער געוועזענער דייטשער אימפעריע און מ׳האט געמאכט א נייע חלוקה: מ׳האט גאנץ דייטשלאנד ווידער איינגעטיילט אין באזונ־דערע טיילען, און אויף יעדען טיילכעל האט מען „ארויפגעזעצט" א הערשער.

ס׳איז א קוריאזע שטיקעל נייעס. ס׳איז אבער איך א קאמישע נייעס. ווייל דאס וואס ס׳ווערט איצט געטרייסט אין די מאנארכיסטישע קרייזען אין דייטשלאנד אלץ ערגען אנדערש. איז נישט מעהר ווי „קאל־טע קאמפרעסען"; דאס מיינט נישט מעהר ווי קוויקען זיך מיט חלשות. ווי נידעריג געזונקען דר דיפלאמאטישע וועלט זאל איצט נישט האבען געווען; ווי טיעף די וועלטליכע דיפלאמאטען זאלען אין בלאטע נישט הא־בען געקראכען — וועט מען זיך אבער פארט נישט אוועקגעלאזען אויפ׳ן אלטען מאנארכיסטישען פערדיל און ווערט נישט דערלאזען, אז דייטש־לאנד זאל ווידער אין א יונקערישער מאנארכיע פארוואנדעלט ווערען.

און נישט ווייניגער קאן ארויפשווימען א מאדנע פראגע: וואס קאן באדייטען די משגעת פון די געוועזענע הערשער? מיט וואס קאן מען דערקלערען די געהיימע „באשלוסען" פון „צאר" קיריל און פון די געוועזענע דייטשע הערשער? די דינאסטיע פון יענע לענדער ליגען שוין אונטער א בארג ערד, און קיינער קאן דאך שוין אפילו נישט טראכ־טען וועגען דער איפלעבונג פון א מאנארכיסטישער דייטשלאנד אדער א צאריישער רוסלאנד. פון וואנען נעהמט זיך ביי די געוועזענע הערשער מוט, אן קוראזש צו רעדען וועגען דער איפלעבונג פון די באנראבענע מאנארכיעס אין דינאסטיעס? ווער קאן איצט אפילו טראכטען וועגען אזא זאך?

בלויז איין תירוץ איז אויף דעם דא: די אראפגעזעצטע הערשער זענען משוגע געווארען. מיט דער אייגענער משוגעת האבען זיי נעפאכט מיט די שווערדען און געהאלטען פייערדיגע בזהט־רעדעס אין יאהר ניינצעהן־פערצעהן. און מיט דער אייגענער משוגעת, מיט׳ן אייג־נעם פארטעמפטען פיבער רייסען זיי זיך איצט צוריק צו זייערע באסטי־לעס און ווילען ווידער די אלטע הערשאפט פארכאפען. ווייל אויב נישט משוגעת: אויב נישט טעמפקייט — וואס דען איז עס? ווען די געוועזענע דייטשע קעניגלאך וואלטען כאטש א טראפען לאניק אין זייערע מחות געהאט — וואלט אזא נארישער און וואהנזיניגער טרוים ביינמאל אין זייערע קעפ אפילו נישט געבוירען געווארען!

וואו איז געלעגען דער בארג סיני?

פון בנימין גאטעסמאן

די מלחמה, וואס די אראבער פיה־רען אצינד צווישען זיך ארום מעקא האט פאר אונז אידען, אויסער א ריין פאלי־טישען אינטערעס, צוליעב די באציהונ־גען פון די אראבער צו ענגלאנד און צו ארץ ישראל, אויך א גרויס קולטור היס־ריש אינטערעס, מחמת עס איז דא א סברא, אז אין דער זעלבער געגענט, וואו איבן סאוד קעמפט מיט הוסעינ׳ען איז געלעגען דער בארג סיני און אז דארט איז דער מדבר, וואו אידען האבען גע־וואנדערט 40 יאהר נאך יציאת מצרים. געוועהנליך האלט מען, אז די אי־רען האבען געוואנדערט אין דעם מדבר פון דעם סינאי האלבאינזעל, וואס ליגט אויף דעם וועג קיין מצרים צו ארץ ישראל. דעם בארג סיני האט מען דארט געזוכט אין אנגענומען, אז דאס איז איי־נער פון די צוויי דארטיגע בערג: מוזא אדער סערבאל.

אבער די דאזיגע סברא איז פאר־העלטניסמעסיג ניי. זי שטאמט פונ'ם פעריאד פון צווייטען ביז׳ן פערטען יאהרהונדערט נאך קריסטוס׳ן. אין דער דאזיגער צייט האבען די אראבער, וואס זענען נאך געווען געצעגדינער, אנגעהויבן מען אויף די פעלזען געפינען אויסקרי־צונגען פון די עולי־רגל. די אויסקרי־צונגען זענען דאטירט „אנגעהויבען פונ'ם יאהר 149 נ. ק. ביז צום יאהר 260 נ. ק.

אין דער זעלבער צייט האט זיך ביים קריסטענטום דערוועקט דער איב־טערעס פאר משה רבינו און זיין קבר און מען האט אנגעהויבען זוכען דעם הייליי־גען בארג סיני „הינטער דעם מדבר", ווי עס שטעהט אין דער תורה (שמות ג. א.). אויף דעם האלבאינזעל סיני איז גראד געווען א מדבר מיט דעם נאמען סין, און אזוי ווי מען האט געזוכט א הייי־ליגען בארג סיני „הינטער דעם מדבר", האט מען זיך אפגעשטעלט אויף די דא־זיגע בערג און זינט דער צייט הערשט דין מיינונג, אז דער בארג סיני איז איי־נער פון די בערג אויף דעם סיני האלב־אינזעל.

אבער דאס שטימט לחלוטין ניט מיט דער אידישער טראדיציע. לויט דער תורה איז דער בארג סיני געלעגען הינטער דעם מדבר, וואס גרענעצט זיך מיט מדין און דאס איז בשום אופן ניט דער מדבר סין פון דעם סיני האלב־אינ־זעל. צווייטענס איז אין דער תורה עד־ליבע מאל מאל באטאנט, אז דער בארג סיני געפינט זיך אין מזרח זייט פון אדום. אין פרשת „וזאת הברכה" (דברים לג, 2) הייסט עס: ה׳ מסיני בא וזרח משעיר אז ערשיינען פון פאראן און איז נעקומען מ־רבבת קדש. דער גאנצער וועג נעהט פון מזרח קיין מערב אין דער דא־זיגער סיני, איז אנגעגלייך אז ער זאל האבען געלעגען אויף דעם סיני האלב־אינזעל, ווייל ער ליגט אין מערב זייט פון פאראן, אי פון מרבבת קדש, ווי פון אנז ארץ ישראל און צו איהם פאסט ניט דער אויסדרוק „זרח", וואס בארייט ענגאנגיפאנג. אזו אין אין דברים אין עזראנט (א. 2) אז דער חרב, וואס איז אינדענטיש מיט דעם סיני, געפינט זיך ועקס טעג רייזע פון קדש ברנע דורך דעם בארג שעיר. קדש ברנע איז אבער געלע־גען צווישען דעם האלב־אינזעל סיני און דעם בארג שעיר און דער וועג פיהרט ניט איבער איהם.

נאך א זאך: אליהו הנביא געהט פון באר־שבע צום בארג חרב (סיני) 40 טעג און 40 נעכט און קומט פון דארט קיין דמשק (מלאכים א. יט), דאס אלץ פאסט בשום אופן ניט צו דעם סיני האלב־אינזעל, ווייל ער ליגט נאר איי־ניג טעג פון באר־שבע און פון דארט זיין דמשק מוז מען טאקי ווידער נעהן איבער באר שבע.

דאס אלץ האט באוואיזען די ביי־בעל־פארשער צו צווייפלען צי אין טאקי באמת דער בארג סיני געלעגען אויף דעם סיני האלב אינזעל און צי האבען די מאנאכען, וואס האבען איבערגעגע־מען די דאזיגע סברא פון די אראבער און זי פארשפרייט, צי האבען זיי ניט קיין טעות געהאט.

דער ספק האט זיך נאך פאר־שטארקט אז מען האט אונטערזוכט דעם געלאנגישען כאראקטער פון די בערג אויפ׳ן סיני האלב־אינזעל, ד. ה. פון וואס פאר א שטיינער זיי באשטעהן. לויט דער באשרייבונג פון דער תורה איז דער בארג סיני געווען א וואולקאן. די ערד־ציטערניש ארום דעם בארג, דער פייער אויף זיין שפיץ, ווי די תורה דער־צעהלט, דאס ווייזט אז אויף א וואולקאן. אויך דער עמוד האש ביי נאכט און דער עמוד הענן ביי טאג פאסט צו א וואולק־אנ־רונג אין דער ריכטונג פון א פייערשפיי־ענדען בארג, וואס געפינט זיך נאנץ ווייט. אזא עמוד האש דאכט זיך דעם אויג, בשעת מ׳שטעהט, אז עס איז ניט ווייט, הויבט מען אבער אן צו געהן דאן דאכט זיך, אז זי דערווייטערט זיך, געהט פאראויס.

מען האט אנגעהויבען צו זוכען א זוואולקאן אויף דעם סיני האלב־אינזעל און מען האט אפילו קיין זכר פון קיין זוואולקאן ניט געפונען, אפילו ניט קיין לאווא פעלדער, וואס געפינען זיך איבע־יאל וואו עס איז נאר אמאל געווען א זוואולקאן. דער נעאלאגישער באשטאנד פון די בערג און די טאלען פון דעם סיני האלב אינזעל באווייזט, אז אויף דעם סיני האלב אינזעל איז קיינמאל קיין זוואולקאן ניט געווען.

אזוי ארום האט מען זיך געמוזט איבערצייגען, אז אלע אנדייטונגען, וואס געפינען זיך אין דער תורה פאסען בשום אופן ניט צו די בערג פון דעם סיני־ האלב־אינזעל און מען האט אנגעהויבען גו זוכען טאקי דארט וואו די תורה ווייזט־אן — דייטן דעם מדבר וואס גע־פינט זיך אין דער שנ׳שאפט מיט מדין. אין דארט פיהרט דער וועג קיין ארץ ישראל טאקי דורך שעיר און דארום שטימען די אנווייזונגען פון דער תורה זעהר גוט מיט דער דאזיגער נענענט. דארט געפינען זיך לאווא פעלדער, וואס ווייזען אז אויף אמאליגע וואולקאן־אויס־ברוכען, דארט געפינט זיך א קייט פון פארלאשענע וואולקאנען מיט דעם נאמ־ען מעזחרט־אל, ארבע אין איינער פון די דאזיגע וואולקאנען האט געשפונען פייער נאך אין דערמיט פונ'ם 13־טען יאהר־הונדערט, נ. ק., ד. ה. מיט 700 יאהר צוריק. דער דאזיגער אויסברוך איז גע־זען אזוי גוואלדיג, אז א סך טאג רייזען פון דארט האט מען געזעהן דעם פייער און די אש איז געפאלען ביז׳ דמשק. אויב אזא אויסברוך האט געקאנט פאר־קומען מיט 700 יאהר צוריק על אחת כמה וכמה האט ער געקאנט פארקומען מיט 3200 יאהר צוריק, ד. ה. בעת יציאת מצרים.

א טשעכישער פארשער, דוקא א קאטוליישער גייסטליכער, אלאאיז מו־סיל האט אינ'ם יאהר 1911 באריייזט די דאזיגע געגענט, אויפ׳ן אויסטראג פון דער דאמאלסטריגער טערקישער רעגי־רונג און האט אנגעטראפען אויף איינעם פון די דאזיגע פארלאשענע וואולקאנען מיט דעם נאמען חל־ל־בדר, וואס ער האלט פאר דעם בארג סיני פון דער תורה. דער בארג ווערט ביי די אראבער חיליג געהאלטען. זיינע פיהרער, די אראבער, האבען איהם בשום אופן ניט צוגעלאזט באטרעטען דעם בארג — זיי האבען איהם נעדראהט איבערלאזען אליין, אויסגעהן פון הונדערט אין דער מדבר. זיי האבען איהם נאר צוגעלאזט ארומגעהן ארום דעם בארג פון דער אויטע. אזוי ווי בעת כתן תורה. מעהר אויסצופארשען האט מיסיל ניט געקאנט. דער קריעג און די כסדר׳דיגע אומרוהען האבען ניט צוגעלאזט ווייטערדיגע פאר־שונגען.

עס איז ניט אויסגעשלאסען, אז דארט וואלט מען געקאנט געפינען אויס־קריצונגען פון משה רבינו׳ס צייטען אין אפשר אפילו די עשרת הדברות, ווייל דאמאלט איז געווען א מנהג אייגצוקרי־צען אייגשריפטען אין די פעלזען. מען קאן זיך פארשטעלען וואס פאר א סענ־סאציע דאס וואלט געווען — געפינען דעם אריגינאל פון די עשרת הדברות! מיט־אנק־אמען וואלט זיך געמעגט לאזען נאך אמאל באנראבען.

עס וואלט געדארפט זיין איינע פון די ערשטע אויפגאבען פון דער אונווער־זיטעט אין ירושלים אויסצופארשען דעם דאזיגען בארג חל־ל־בדר און די נענענד וואס געפינט זיך ארום. (איטא).

אנא פאולאווא דערקלערט פארוואס קאנאדע פארמאגט אזוי וועניג ארטיסטען

זי געזעגענט זיך מיט דער ביהנע אויף שטענדיג.

פון א. מ. פנחס.

די וועלט באריהמטע ארטיסטישע טענצערין, אנא פאולאווא, איז איצט אלט פופציג יאהר. זי פיהלט אבער, אז זי איז ישוין בארעכטיגט צו פארלאזען די ביהנע און איבערלאזען איהר ארט פאר אנדערע קינסטלער. איהר טור איבער אמעריקע איז א מין געזעגענונג־טאנץ: דאס איז דער לעצטער אויפטריט פון א גלענצענדיגער קאריערע, וועלכע האט אנ־געהאלטען עטליכע צעהנדליג יאהר, און האט ארום דער ארטיסטישער טענצערין געשאפען א לענגערע כמעט אזוי גרויס און אזוי שעהן ווי די לענגערע וועגען דער „נעטליכער סאראה".

פאולאווא׳ס הויפט ערפאלג ליגט ניט אזוי אין איהר איינגעגעבענעם אייגנגעבוירענעם טאלאנט, ווי אין דער גלענצענדיגער גע־לעגענהייט, וואס זי האט געהאט צו שטו־דירען די טאנץ־קונסט. צו זעקס יאהר האט זי שוין געטאנצט אויף דער ביהנע. די צאר־רישע רעגיערונג האט געלאזט מאסען מענ־שען הונגערען און אויסגעהן פון קעלט; זי האט אבער אפגעצוימט א בית המקדש פאר ארטיסטישע כחות. זי האט זיי אריינגענומען אינ'ם קייסערליכען באלעט און זיי געשטעלט אונטער דער השפעה פון קאמפעטענטע אינסטראק־טארען, אין א ראפיניר־טער, ארטיסטישער סביבה. ס ב י ב ה אט־וואס איז פאר אן ארטיסט נויטיג!

אין די אמעריקאנישע מדינות פעהלט סביבה, ארטיסטישע לופט, אינ־ספיראציע פאר גרויסע קינסטלערישע שאפונגען. אנא פאולאווא וואלט אין דער אז דער דאזן אויפ׳ן וועג פון׳ם קאנאדער קינסטלער איז ניט אזוי די האווענייש און די יאגענייש נאך גאלד און זילבער, ווי דער מאנעל אין אינ׳יציאטיווע מצד די רייכע קלאסען און מצד דער רעגיערונג. אין ארגערע לענדער איז די רעגיערונג דער שטיין פונקט פון דער טאנץ־קונסט, אזוי גוט ווי פון די אנדערע קונסט צווייגען. אין קאנאדע פאלט די אויפמונטערונג פון קונסט אויף די פלייצעס פון געצעהלטע מענשען, וועלכע קאנען די משא אויף זיך ניט שלעפען און מוזען, סוף כל סוף, אויפ־געבען זייער טעטיגקייט.

פאולאווא׳ס הויפט ערפאלג ליגט ניט אזוי אין איהר איינגעגעבענעם אייגנגעבוירענעם טאלאנט, ווי אין דער גלענצענדיגער גע־לעגענהייט, וואס זי האט געהאט צו שטו־דירען די טאנץ־קונסט. צו זעקס יאהר האט זי שוין געטאנצט אויף דער ביהנע. די צאר־רישע רעגיערונג האט געלאזט מאסען מענ־שען הונגערען און אויסגעהן פון קעלט; זי האט אבער אפגעצוימט א בית המקדש פאר ארטיסטישע כחות. זי האט זיי אריינגענומען אינ'ם קייסערליכען באלעט און זיי געשטעלט אונטער דער השפעה פון קאמפעטענטע אינסטראק־טארען, אין א ראפיניר־טער, ארטיסטישער סביבה. ס ב י ב ה אט־וואס איז פאר אן ארטיסט נויטיג!

אין די אמעריקאנישע מדינות פעהלט סביבה, ארטיסטישע לופט, אינ־ספיראציע פאר גרויסע קינסטלערישע שאפונגען. אנא פאולאווא וואלט אין דער אמעריקע פארוועלקט געווארען; זי וואלט „געמאכט" געלט. איהר קינסטלערישער דראנג צו ווייטערע און ברייטערע האריי־זאנטען, איהר שוואונג און פיינער חוש פאר ליניעס און פארבען, וואלט אבער אין אמעריקע אפגעטוידט געווארען. גם איז איהר גליק, וואס זי איז געקומען קיין אמעריקע א פארטיגע קינסטלערין. אנ־דערש וואלט פון איהר געווארען אליין אין דער וועלט, נאר ניט קיין וועלט באר־דיהמטע טאנץ קינסטלערין.

קאנאדע קאן ניט זיין גרעסער און קינסטלערישער איידער איהר שכנה׳שע רעפובליק — די פאראייניגטע שטאאטען. קאנאדע איז א גרויס דארף מיט א ציווי־ליזירטען אונטערשלאף. זי האט זעהר ווייניג ארייגעלעגע טאלאנטען ארויסגע־געבען, און עס איז א שוואכע האפענונג, אז קאנאדע זאל זיך ווען ניט איז ארויס־הויבען פון איהר איינגעגעבענעם אייגנגעצוימ־טען ווינקעל און זיך א ריס טאן פאר־אויס — צו ברייטערע און ווייטערע האריי־זאנטאלישע ליניעס.

פראנצויזישע אידען וועלען שאר־פען אנדטרהאלבען מיליאן פראנק פאר׳ן „ארט"

פאריז, נאוועמבער, 30, (איטא).

אין הויז פון באקאנטען מיליאנער, לענארד ראזענטאל, איז פארגעקומען א פארזאמלונג פון כללי־טער, וואו עס איז באשלאסען געווארען, אז די פראנצויזי־שע אידען זאלען שאפען א מיליאן און א האלב פראנק פאר׳ן אויפבויפאנד פון „ארט".

ראזענטאל האט אנגעהויבען דעם פאנד מיט א ביישטייערונג פון הונדערט טויזענט פראנק.

וועלוועל מיט׳ן שטעקען

פון ל. מעזרישער.

מיר דוכט זיך, ווען דער אמעריקא־נער פרעזידענט אליין, זאל אין א מיטען העלען טאג אראפקומען צו אונז אין שטערטעל אריין, און זיך אוועקשטעלען נעבען אהן שטעקען צוריק געהן אהן שטעקען — די פאראייניגטע שטאאטען. קאנאדע איז א גרויס דארף מיט א ציווי־ליזירטען אונטערשלאף. זי האט זעהר ווייניג ארייגעלעגע טאלאנטען ארויסגע־געבען, און עס איז א שוואכע האפענונג, אז קאנאדע זאל זיך ווען ניט איז ארויס־הויבען פון איהר איינגעגעבענעם אייגנגעצוימ־טען ווינקעל און זיך א ריס טאן פאר־אויס — צו ברייטערע און ווייטערע האריי־זאנטאלישע ליניעס.

פראנצויזישע אידען וועלען שאר־פען אנדטרהאלבען מיליאן פראנק פאר׳ן „ארט"

פאריז, נאוועמבער, 30, (איטא).

אין הויז פון באקאנטען מיליאנער, לענארד ראזענטאל, איז פארגעקומען א פארזאמלונג פון כללי־טער, וואו עס איז באשלאסען געווארען, אז די פראנצויזי־שע אידען זאלען שאפען א מיליאן און א האלב פראנק פאר׳ן אויפבויפאנד פון „ארט".

ראזענטאל האט אנגעהויבען דעם פאנד מיט א ביישטייערונג פון הונדערט טויזענט פראנק.

א טאג

פון א. געלמאן.

שטעהט א טאג, באפאנצערטער מיט שפיזען
רויטע פון א גלית־זון,
וועלכע ווארפט דער ערד, דער ליימענער,
דער פאלטער גולם־ערד . . .
דרינגען שארפע שפיצען דורך דעם גולם׳ס ברוסט,
עפענט זיך א רויטע וואונד,
בלוטיגט, רינט לענגאויס זיין שויס, —
נעהמט ער ווארפען זיך איזהיץ,
וואסען אויף זיין לייב פיעל פלעקען אויס;
גרינע, רויטע, ווייסע, בלויע;
ווערט דער ריעזען־טויט, ווייא פעל, באהארט, —
ווידמענען זיך שרצים אלערליי,
פרוכפערען און מעהרען זיך, —
ווערט א שרצים׳דיגע חדוה:
לייבער קלעפען זיך צו לייבער,
און אזוי נעהוליעס, ביז פארגעסעניש —
אין שפעטען טאג אריין . . .
און ענדליך — האריזאנט א דור׳ל שפייט־אויס:
א קליינס, א קיילעכדיג לבנה־פנים׳ל,
טראגט מיט זיך פיעל העלע שטערען־שטיינדלעך,
ווארפט זיי גלית־זון אין קאפ אריין;
יענע — פאלט אין מערב׳ס שויס געפלעפט,
ווערט געלאשען פלאם, די ערד — געתיילט פון פיבער,
און — א סוף צום שרצים־טאגן . . .

א טאג

פון א. געלמאן.

שטעהט א טאג, באפאנצערטער מיט שפיזען
רויטע פון א גלית־זון,
וועלכע ווארפט דער ערד, דער ליימענער,
דער פאלטער גולם־ערד . . .
דרינגען שארפע שפיצען דורך דעם גולם׳ס ברוסט,
עפענט זיך א רויטע וואונד,
בלוטיגט, רינט לענגאויס זיין שויס, —
נעהמט ער ווארפען זיך איזהיץ,
וואסען אויף זיין לייב פיעל פלעקען אויס;
גרינע, רויטע, ווייסע, בלויע;
ווערט דער ריעזען־טויט, ווייא פעל, באהארט, —
ווידמענען זיך שרצים אלערליי,
פרוכפערען און מעהרען זיך, —
ווערט א שרצים׳דיגע חדוה:
לייבער קלעפען זיך צו לייבער,
און אזוי נעהוליעס, ביז פארגעסעניש —
אין שפעטען טאג אריין . . .
און ענדליך — האריזאנט א דור׳ל שפייט־אויס:
א קליינס, א קיילעכדיג לבנה־פנים׳ל,
טראגט מיט זיך פיעל העלע שטערען־שטיינדלעך,
ווארפט זיי גלית־זון אין קאפ אריין;
יענע — פאלט אין מערב׳ס שויס געפלעפט,
ווערט געלאשען פלאם, די ערד — געתיילט פון פיבער,
און — א סוף צום שרצים־טאגן . . .